

1 Pestprotocol

Pesten is een veelvoorkomend en serieus probleem. Steeds vaker hoor je op het nieuws wat de gevolgen van pesten met zich meebrengt. Datzelfde geldt voor het cyberpesten. Pesten wordt gezien als een vorm van agressie, die het leven van een leerling enorm kan beïnvloeden. De definitie die door verschillende auteurs wordt beschreven is afgeleid uit de definitie van het Nederlands Jeugdinstituut (NJI, 2014) en luidt als volgt: *Pesten is een stelselmatige vorm van agressie waarbij één of meer personen proberen een andere persoon fysiek, verbaal of psychologisch schade toe te brengen. Bij pesten is de macht ongelijk verdeeld. Relatief nieuwe manieren van pesten zijn het digitaal en mobiel pesten. Kinderen of jongeren gebruiken dan het internet (bijvoorbeeld pesten via MSN) of pesten elkaar door vervelende berichten via de mobiele telefoon te sturen* (NJI, 2014). Plagen wordt vaak gezien als pesten, maar is toch wel degelijk anders. Pesten gebeurt systematisch en houdt een lange tijd aan. Bij plagen gaat het om incidenten en is er sprake van machtsgelijkheid. Vaak gebeurt het pesten buiten het zicht van de leerkracht; tijdens de pauzes of na schooltijd. Pesten wordt gezien als een groepsproces. Je hebt niet alleen te maken met de pesters en diens slachtoffer, maar ook met de meelopers.

Het is een probleem dat wij onder ogen zien en op onze school serieus willen aanpakken. Uit onderzoek blijkt dat sommige 'typen' kinderen en kinderen met bepaalde gedragingen vaker buiten de groep geplaatst worden:

- Volgzzaam gedrag: letterlijk alles doen wat gevraagd wordt.
- Sociaal ineffectief gedrag: op een hinderlijke manier contact zoeken met groepsgenoten, omdat men de sociale gedragscodes niet kent of zich er niet aan wenst te storen.
- Afkoopgedrag: snoep en andere cadeautjes gebruiken om gunsten te kopen.
- Klikgedrag: iets aan de leraar vertellen (vaak argeloos) en daarmee de groepscode overtreden.
- Aandachttrekkend gedrag: er genoeg in scheppen op te vallen.
- Kinderen met ADHD, PDD-NOS, e.d.
- Slecht of juist heel goed kunnen leren
- Kinderen die extreem 'lief' gedrag vertonen.

Ook kinderen die zich onderscheiden in spraak, manier van kleden, haardracht, lichaamsgeur, gewoonte of normen en waarden maken eerder kans om buiten de groep geplaatst te worden. Bovenstaande gedragingen hoeven geen oorzaak te zijn van een pestprobleem! Wel is het als leerkracht van belang extra alert te zijn op kinderen waarbij sprake is van een van bovenstaande gedragingen. Hier zijn de volgende voorwaarden aan verbonden:

- Pesten moet als probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen: leerlingen (gepeste kinderen, pesters en de zwijgende groep), leerkrachten en de ouders/ verzorgers (hierna genoemd: ouders)
- De school moet proberen pestproblemen te voorkomen. Los van het feit of pesten wel of niet aan de orde is, moet het onderwerp pesten met de kinderen bespreekbaar worden gemaakt, waarna met hen regels worden vastgesteld.
- Als pesten optreedt, moeten leerkrachten en ouders (in samenwerking met elkaar) dat kunnen signaleren en duidelijk stelling nemen
- Wanneer pesten ondanks alle inspanningen toch weer de kop opsteekt, moet de school beschikken over een directe aanpak.
- Wanneer het probleem niet op de juiste wijze wordt aangepakt of de aanpak niet het gewenste resultaat oplevert dan is de inschakeling van een vertrouwenspersoon nodig, De vertrouwenspersoon kan het probleem onderzoeken, deskundigen raadplegen en het bevoegd gezag adviseren.

- Op iedere school is een interne vertrouwenspersoon aangesteld. Op 't Baken is dat de intern begeleider.

Motto van onze school

Het creëren van een prettige sfeer binnen de school is volgens 't Baken een voorwaarde voor een goed pedagogisch klimaat. Hoe een leerling functioneert binnen een groep hangt sterk af van de veiligheid die de leerling voelt. Een leerling kan zich immers alleen positief ontwikkelen in een omgeving waarin het zich veilig en vertrouwd voelt. Op basis hiervan durft het de omgeving te verkennen en de uitdagingen aan te pakken. Wanneer dat werkt, krijgt de leerling vertrouwen in de eigen mogelijkheden en ontwikkelt het een positief zelfbeeld. Het geven van veiligheid zorgt er tevens voor dat er een basis van vertrouwen wordt gelegd, waardoor de leerling zich positief kan ontwikkelen en zo ook relaties kan leggen.

Preventie voor pesten

Wij willen pesten voorkomen door preventief op te treden. Dit doen wij door het aanbieden van de volgende elementen.

Veilige omgeving

Binnen onze school is veel aandacht voor een veilige omgeving. Vanaf groep 1 leren we de leerlingen dat we rekening houden met elkaar en respect moeten hebben voor elkaar en elkaars werk. Dit doen wij door te werken met de methode: "Sociale talenten" en "Morele talenten".

Met deze methoden werken we aan de volgende facetten:

- Weldadigheid: goed zijn voor andere mensen of dieren
- Rechtvaardigheid: alles gebeurt eerlijk, op de juiste manier.
- Betrouwbaarheid: te vertrouwen zijn.
- Zelfbeheersing: controle over je gedrag, hoe je je ook voelt.
- Fatsoen: om de omgang tussen mensen makkelijker te maken en botsingen tussen mensen te voorkomen
- Vrijheid: een waarde van alle mensen. Mensen mogen over zichzelf beslissen.
- Tolerantie: dingen toelaten, terwijl je ze eigenlijk niet goed begrijpt of zelf anders zou doen.
- Solidariteit: Je verbonden voelen met anderen en dit in je gedrag laten merken

Door het coöperatief leren in te zetten leren de leerlingen samen te werken. Het samenwerken zorgt ervoor dat de leerlingen op een andere manier naar elkaar kijken. De rolverhouding tussen leerlingen zal gelijkwaardig zijn, waardoor een eventuele machtsverhouding doorbroken wordt.

Het PAD-leerplan (Programma Alternatieve Denkstrategieën) is een programma om de sociaal-emotionele ontwikkeling te stimuleren van kinderen van 4 tot 12 jaar. Het doel van deze interventie is het stimuleren en ontwikkelen van de sociale-emotionele ontwikkeling van de leerlingen.

Openheid

Pesten moet bespreekbaar zijn. Onderwerpen als veiligheid, omgaan met elkaar, rollen in een groep, aanpak van ruzies en pesten worden expliciet besproken in de klas. Niet alleen als het pesten voorkomt, maar ook tussendoor. Ook andere werkvormen zijn denkbaar, zoals; spreekbeurten, rollenspelen, regels met elkaar afspreken over omgaan met elkaar en groepsopdrachten. Door het aan de orde te stellen ontstaat erkenning en het gevoel dat pesten best bespreekbaar is. De kinderen moeten het gevoel krijgen dat ze ergens terechtkunnen als het hun gebeurt, of als ze zien dat het een ander gebeurt. Ze moeten weten dat praten geen klikken is.

voorbeeldfunctie

Het voorbeeld van de leerkrachten (en thuis de ouders) is van groot belang. Er zal minder gepest worden in een klimaat waar duidelijkheid heerst over de omgang met elkaar, waar verschillen worden aanvaard en waar ruzies niet met geweld worden opgelost maar uitgesproken.

Agressief gedrag van leerkrachten, ouders en de leerlingen wordt niet geaccepteerd. Leerkrachten en ouders horen duidelijk stelling te nemen tegen dergelijke gedragingen.

Regels

Een effectieve methode om pesten te stoppen of binnen de perken te houden, is het afspreken van regels voor de leerlingen. Daarom hanteren we binnen onze school algemene regels die in alle groepen worden besproken. Hierbij wordt rekening gehouden met de leeftijd van de leerlingen. De regels worden “vertaald” naar het niveau van de kinderen en krijgen een plaats in elke klas. Op deze manier hopen we op een eenduidige en preventieve manier te werken aan een veilig en vertrouwd schoolklimaat.

Aandacht voor mediawijsheid

Jaarlijks krijgen de kinderen in groep 7 op 't Baken les in mediawijsheid. Tijdens deze lessen staat het onderwerp cyberpesten centraal. Cyberpesten is een vorm van pesten die veelal voorkomt, waarvan de gevolgen erg groot kunnen zijn. In deze lessen maken de kinderen kennis met wat cyberpesten is, wat de gevolgen hiervan zijn en wat je kan doen om het te stoppen.

Schoolregels van 't Baken

1. We luisteren naar elkaar. Dan hoor je nog eens wat!
2. Ik ga met andere kinderen om zoals ik wil dat ze met mij omgaan.
3. Samen spelen, samen delen. Doe je mee?
4. We doen ons best en houden ons aan afspraken.
5. Wij zijn allemaal anders. Dat is leuk!
6. Bedenk je eerst goed voordat je iets zegt of doet.
7. Als iemand mij hindert, mag ik zeggen: 'Stop, hou daar mee op!'
8. Niet met elkaar eens? Dat praten wij uit!

Jaarlijks geven de kinderen in hun eigen groep een aanvulling op deze vastgestelde basisregels, in overleg met de leerkracht. Die aanvulling wordt opgesteld door en met de groep, dit zijn de zgn. groepsregels. Groepsregels komen regelmatig terug in klassengesprekken. Iedere maand wordt 1 regel als regel van de maand gekozen. De regel wordt die maand extra benadrukt en opgehangen in de klas en bij de ingang.

Communicatie binnen het team

De groepsleerkrachten praten regelmatig in het team over pesten. Ze wijzen elkaar op situaties die ze gesignaleerd hebben of hebben vernomen via derden.

Communicatie tussen team en ouders

Ouders moeten het gevoel hebben dat ze bij het team terecht kunnen wanneer ze vermoedens hebben dat hun kind gepest wordt. Dit geeft het team de mogelijkheid om uit te zoeken hoe het zit. Hierna kunnen de bevindingen weer met de ouders worden besproken. Het is belangrijk dat ieder lid van het team de ouder verwijst naar de groepsleerkracht van het kind. De groepsleerkracht kan dan beslissen of het noodzakelijk is dat er anderen worden betrokken.

Signalering van pestgedrag

Het kan natuurlijk voorkomen dat de preventieve maatregelen niet werken en dat een kind in een enkel geval systematisch door andere kinderen wordt gepest, waardoor het kind zich niet veilig meer voelt. In een dergelijk geval is het van belang dat de leerkracht onder ogen ziet dat er een ernstig probleem in zijn of haar groep is. Het pesten brengt namelijk ernstige gevolgen met zich mee. Dit geldt niet alleen voor de gepeste maar ook de pester en de rest van de groep.

Het is dan goed om te weten wat de signalen zijn die de pester, het gepeste kind en de groep uitzenden. De leerkrachten en de ouders kunnen deze signalen dan waarnemen. Het is natuurlijk niet de bedoeling dat er een verkrampde heksenjacht wordt georganiseerd, maar het is wel wenselijk dat leerkrachten en ouders alert blijven.

De belangrijkste signalen zijn dat het slachtoffer:

- Zich niet veilig voelt op school;
- Vaak niet naar buiten wil;
- Niet graag naar situaties wil waarin de groepsleerkracht niet aanwezig is;
- Vaak treuzelt na schooltijd;
- Slechtere leerprestaties heeft;
- Zich minder goed kan concentreren;
- Vaak alleen is of zich afzondert;
- Niet samenwerkt met andere kinderen;
- Zelf (terug)pest

Overige kenmerken zijn:

- De pester voelt zich sterker door het pesten;
- Er is veel onrust in de groep;
- Er is veel concurrentie binnen de groep;
- Er spontaan veel vechtpartijen zonder duidelijke oorzaak

Verder kan de leerkracht bij de signalering gebruik maken van informatie uit het jaarlijks te maken sociogram van de groep.

Uitgangspunten

1. Een belangrijke stelregel is dat het inschakelen van de leerkracht niet wordt opgevat als klikken. Vanaf de kleutergroep brengen we kinderen dit al bij:
Je mag niet klikken, maar..... als je wordt gepest of als je ruzie met een ander hebt en je komt er zelf niet uit dan mag je hulp aan de leerkracht vragen. Dit wordt niet gezien als klikken.
2. Een tweede stelregel is dat een medeleerling ook de verantwoordelijkheid heeft om het pestprobleem bij de leerkracht aan te kaarten. Alle leerlingen zijn immers verantwoordelijk voor een goede sfeer in de groep.
3. Samenwerken zonder bemoeienissen: school en gezin halen voordeel uit een goede samenwerking en communicatie. Ook ouders hebben dus de verantwoordelijkheid om een pestprobleem bij de leerkracht aan te kaarten. Dit neemt niet weg dat iedere partij moet waken over haar eigen grenzen. Het is bijvoorbeeld niet de bedoeling dat ouders naar school komen om eigenhandig een probleem voor hun kind op te komen lossen. Tijdens de jaarlijkse informatieavond worden de ouders ingelicht over de groeps- en schoolregels en het gebruik van de 'stopmethode'.
4. Bij problemen van pesten zullen de directie en de leerkrachten hun verantwoordelijkheid nemen en overleg voeren met de ouders. De inbreng van de ouders blijft bij voorkeur beperkt tot het aanreiken van informatie, tot het geven van suggesties en tot het ondersteunen van de aanpak van de school.

Aanpak pesten

Wanneer bij ons op school melding wordt gemaakt van ruzie of pestgedrag, wordt onmiddellijk actie ondernomen. De melding kan gedaan worden door:

- De kinderen zelf
- Hun ouders of ouders van andere kinderen
- Klasgenoten
- Buurtbewoners
- Een leerkracht

Wanneer leerlingen ruzie met elkaar hebben en/ of elkaar pesten proberen zij en wij:

STAP 1: Er eerst zelf (en samen) uit te komen.

STAP 2: Op het moment dat een van de leerlingen er niet uitkomt (in feite het onderspit delft en verliezer of zondebok wordt) heeft deze het recht en de plicht het probleem aan de meester of juf voor te leggen. Dit wordt niet opgevat als klikken.

STAP 3: De leerkracht brengt de partijen bij elkaar voor een verhelderingsgesprek en probeert samen met hen de ruzie of pesterijen op te lossen en (nieuwe) afspraken te maken. De leerkracht doet dit in overleg met de directie. Afhankelijk van de aard van het pesten wordt afgesproken of de leerkracht, dan wel de directie het probleem verder afhandelt. Als de klacht alleen bij de directie bekend is, dan wordt contact opgenomen met de leerkracht om deze op de hoogte te stellen van de feiten. In alle gevallen worden de betrokkenen en hun ouders op de hoogte gebracht van de met de leerlingen gemaakte afspraken en de ondernomen acties.

Consequenties

De leerkracht ziet dat een leerling wordt gepest (of de gepeste of medeleerlingen komen het bij hem melden), en vervolgens leveren stap 1 tot en met 3 geen positief resultaat op voor de gepeste. De leerkracht neemt dan duidelijk een stelling in. De straf is opgebouwd in 5 fases; afhankelijk hoelang de pester door blijft gaan met zijn/ haar pestgedrag en geen verbetering vertoond in zijn / haar gedrag:

Fase 1: eerste aanpak

1. De leerkracht neemt het initiatief tot een gesprek met de gepeste leerling, met de pester(s) en met de beide leerlingen. Als er sprake is van groepsvorming tegen een gepeste leerling vinden gesprekken plaats met zowel de hele groep als de individueel pestende leerlingen. De leerkracht maakt melding van het pestgedrag in zijn.
2. De leerkracht voert afrondende gesprekken met zowel de pester(s) als de gepeste leerling(en), maakt indien nodig aanvullende afspraken en legt deze schriftelijk vast in het leerlingendossier en het leerlingvolgsysteem Parnassys.

Fase 2: herhaald pesten

1. Indien het pesten zich herhaalt, worden de ouders/verzorgers van de pestende en gepeste leerling (elk individueel) uitgenodigd voor een gesprek. Daar waar het naar mening van de leerkracht zinvol is wordt verwacht dat de betreffende leerling(en) aanwezig zijn.
2. Naar aanleiding punt 1 stelt de leerkracht in overleg met de ouders/verzorgers een plan van aanpak (kindcontract)(6 weken) op voor de pester en de gepeste leerling met daarin duidelijke consequenties voor de pester. De ouders/verzorgers en de leerling ondertekenen voor akkoord.

Suggesties voor te nemen maatregelen/afspraken:

- Een boek laten lezen over pesten
 - Het overschrijven van een brief van een gepest kind
 - Een excuusbrief voor het slachtoffer
 - Uitsluiting van met name situaties die zich in het bijzonder lenen voor pestgedrag: pauzes, bewegingsonderwijs en excursies.
 - tijdelijk in een andere groep
3. De leerkracht legt het resultaat van het plan van aanpak vast in de leerling-dossiers en het leerlingvolgsysteem Parnassys van de betreffende leerlingen en doet van het probleem melding in de teamvergadering.

Fase 3: bespreking in het team

1. Als het plan van aanpak nog niet naar tevredenheid van de leerkracht en de gepeste leerling en zijn ouders/verzorgers verloopt, brengt de leerkracht i.o.m. zijn teamleider de situatie en gedragingen in het teamoverleg in.
2. Het team maakt een aangescherpt plan van aanpak en adviseert de teamleider en de leerkracht. Het hernieuwde plan van aanpak wordt door de teamleider in het leerling-dossier vastgelegd.
3. De leerkracht houdt voortgangsgesprekken met de betreffende leerlingen. Hij rapporteert hierover naar zijn team. Het team kan gevraagd of ongevraagd de leerkracht adviezen geven voor de begeleiding van de leerling(en).
4. Bij succesvolle afronding van het aangescherpte plan van aanpak heeft de leerkracht een afrondend gesprek met de leerling(en) en legt dit vast in de leerling-dossiers.

Fase 4: bespreking met de stichting

1. Indien het voor de leerkracht en de ouders/verzorgers van de pestende en/of de gepeste leerlingen duidelijk is dat het nieuwe plan van aanpak niet succesvol is verlopen cq geen ondersteuning vanuit de ouders verwacht kan worden zal het dossier worden besproken met de stichting openbaar onderwijs.
2. De stichting openbaar onderwijs geeft aanvullend advies of draagt het dossier over aan het zorgadviesteam.
3. Het zorgadviesteam adviseert zonodig bepaalde externe hulp in te zetten. Een sociale vaardigheidstraining behoort daarbij tot de mogelijkheden.
4. Bij succesvolle afronding van het plan van aanpak heeft de leerkracht een gesprek met de leerling en legt dit vast in de leerling-dossiers.
5. Indien het voor de leerkracht en de ouders/verzorgers van de pestende en/of de gepeste leerlingen duidelijk is dat het laatste plan van aanpak niet succesvol is verlopen legt de teamleider de situatie terug in de stichting. Zij bespreekt de situatie en adviseert de directie over de te volgen maatregelen.

Suggesties voor de te volgen maatregelen:

1. Er kan worden overgegaan tot bijzondere maatregelen:
2. afzonderen van de pester, 40-urige werkweek, schorsing of verwijdering.

De begeleiding

De begeleiding geven we op 't Baken via een drie-sporenbeleid:

- Begeleiding van de gepeste leerling
- Begeleiding van de pester
- Begeleiding van de andere kinderen van de groep

BEGELEIDING VAN DE GEPESTE LEERLING:

- Medeleven tonen en luisteren en vragen; hoe en door wie wordt er gepest.
- Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor tijdens en na het pesten.
- Huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die een pester wil uitlokken. De leerling in laten zien dat je op een andere manier kunt reageren.
- Zoeken en oefenen van een andere reactie bijvoorbeeld je niet afzonderen.
- Het gepeste kind in laten zien waarom een kind pest.
- Nagaan welke oplossing het kind zelf wil.
- Sterke kanten van de leerling benadrukken.
- Belonen als de leerling zich anders/beter opstelt.
- Praten met de ouders van de gepeste leerling.
- Het gepeste kind niet overbeschermen. Hiermee plaats je het gepeste kind juist in een uitzonderingspositie waardoor het pesten zelfs nog toe kan nemen.
- Indien nodig samen met ouders op zoek naar externe hulp.

BEGELEIDING VAN DE PESTER:

- Praten; zoeken naar de reden van het ruzie maken/ pesten
- Laten inzien wat het effect van zijn/ haar gedrag is voor de gepeste.
- Excuses aan laten bieden.
- In laten zien welke sterke (leuke) kanten de gepeste heeft.
- Straffen als het kind wel pest / belonen als kind zich aan de regels houdt.
- Kind leren niet meteen kwaad te reageren, leren beheersen, de 'stop-eerst-nadenken-houding' of een andere manier van gedrag aanleren.
- Contact tussen ouders en school; elkaar informeren en overleggen. Inleven in het kind; wat is de oorzaak van het pesten? (bijv. problematische thuissituatie, buiten gesloten voelen, jaloezie, verveling, baas willen zijn(macht), voortdurend de competitie aan gaan, in een niet passende rol worden gedrukt). In overleg met de intern Begeleider hulp inschakelen; sociale vaardigheidstrainingen; Jeugdgezondheidszorg; huisarts; schoolbegeleidingsdienst.

BEGELEIDING VAN DE ANDERE KINDEREN VAN DE GROEP

- De kinderen middels gesprekken bewust maken van de invloed die ze (kunnen) hebben ten aanzien van het voortbestaan of het stoppen van het pestgedrag
- De kinderen stimuleren om voor zichzelf op te komen
- De kinderen stimuleren om voor een ander op te komen
- De sterke kanten van de gepeste leerling benadrukken
- Samen spelen en samen werken met het gepeste kind stimuleren door bijvoorbeeld voor de pauze een buitenspeelplan te maken (wie speelt met wie, wat en waar)
- Kinderen aanspreken op hun verantwoordelijkheid voor het behoud van een goede sfeer in de groep
- Herhalen van de school- en groepsregel
- Benadrukken dat kinderen verschillend mogen zijn. Want op 't Baken gaan we juist uit van verschillen. Ieder kind is uniek.